

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 740. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708756533072.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Tredie Bog

2.III.1

531

Elverhøj : J.L. Heibergs romantiske skuespil fra 1828, Det Kgl. Teaters evergreen også i 1800-t. - *Ægide* : værn, (beskyttende) ledelse. - *tilhøjre (...)* og *Bukke* : jf. *Matt.*, kap.25, v.32-33. - *Ulve i Faareklæder* : jf. *Matt.*, kap.7, v.15. - *romersk Bad* : varmluftsbad med efterfølgende vandbad.

532

Halsbind : hvidt klæde, der bindes i sløjfe under flippen, forgængerens til slips. - *Forgyldningen (...)*
Svinelæ'ret bestaar : jf. de to kendte mundhed: »Forgyldning forgaaer, men Svinelæder bestaar!« (således i H.C. Andersens eventyr »Det gamle Huus«, 1848) og »Forgyldningen er gaaet af Sankte Gertrud« (hos Peder Syv er det af Sankt Jørgen - i hvert tilfælde et helgenbillede).

533

Prosceniumsloge : loge helt fremme ved siden af forscenen. - *Umiddelbart førend Spartanerne (...)*
Kofoeds Verdenshistorie : skolemanden H.A. Kofod (1777-1829) var forf. til en ned i århundredet meget anvendt lærebog i historie, der oplagdes i flere bearbejdelser. Citatet synes ikke at figurere i udgaven fra Drachmanns skoletid: *Almindelig Verdenshistorie i Udtog. Ny Udg. omarbejdet af S.B.Thrige* (1857), og er muligvis fiktivt. Det hentyder måske til det berømte slag ved Thermopylæ, hvor spartanerne under kong Leonidas søgte at standse den persiske angrebshær og blev hugget ned, da de ikke overgav sig.

2.III.3

539

Smørfustager : smørtønder. - *Finlappersiden* : ikke identificeret del af havnen, hvor der lossedes træ fra Finland.

540

Torvet : Kgs. Nytorv.

541

Nørreboulevard : nu Nørrevoldgade.

542

den Kigmand : brygger Carl Jacobsen (1842-1914) skænkede foruden den grundlæggende samling i Glyptoteket talrige statuer til København via legatet Albertina. - *Jeanne d'Arc* : den bekendte statue fra 1870 af Henri Chapu (1833-91) findes dels i Ørstedsparken i bronze (1882), dels på Glyptoteket (i en marmorkopi bestilt 1886).

543

Folkeløn : aflønning af tyende og arbejdere.

545

overflødige : hos Turgenev og de mange danske fortællende forfattere i hans følge betegner glosen en særlig karaktertype, der nok er oplyst 741 og ofte veltalende, men savner organisk forbindelse med

fællesskabet.

2.III.4

545

Dagmar-Komplex : med et teater, ved hjørnet af den nuv. Rådhusplads og Jernbanegade, var ligesom det nærvæd liggende *National* opført i beg. af 1880'erne af entreprenøren Hans Hansen som en del af det nye, fashionable forlystelseskvarter. - *St. Pauli* : forlystelseskvarter i Hamborg. - *abandon*: (fr.) skødesløshed, afslappethed. - *bon-mot* : (fr.) skæmtende, fikst anbragt udtryk.

546

Bugter : spørgsmål.

547

Tivoli-Carstensen : Georg Carstensen (1812-57) grundlagde Tivoli i 1843 og senere flere forlystelsesetablissementer. - *Hospitaler* : Vestre Hospital, åbnet 1886, var prostitutions-lazaret, beliggende i Tietgensgade (senere Rudolph Berghs Hospital).

548

DonOttavio : i Mozarts og da Fontes opera *Don Giovanni* (1787) synger Ottavio *Jegsværger (...)* Ære : til sin tilbedte Donna Anna, idet han lover at hævne hendes fader, som Don Juan har dræbt.

549

Methusalems Alder : if. 1. Mos., kap.5, v.27, blev Metusalem 969 år. - *Jemsalems Skomager* : den hvileløse Ahasverus, der if. legenden er dømt til at vandre omkring indtil Jesu genkomst.

550

Mod Skønhed (...) *stræbt* : citat fra Henrik Ibsens »Ballonbrev til en svensk dame« i hans *Digte* (1871).

552

vi faar (...) *Udsæd* : jf. Esajas, kap.5, v.10.

2.III.6

556

Pan var død : citat fra den sengræske skribent Plutark (ca. 48-122). - *sitmlich-übemnnlich* : (ty.) sanseligt-oversanseligt. - *Ninvana* : det store intet, den højeste forløsningstilstand if. buddhismen. - *Gud er Kærligheden* : en (for)drejning af Johs.' 1. Brev, kap.4, v.8 og 16.

557

Anathemer : (af gr.) forbandelser, udstødelser-erklæringer. - *Synedriet* : egl. det høje råd i Jerusalem.

558

Skærtorsdag(snatten) : se n.t.s.203. - *Tromskirke* : dvs. domkirken i Trondheim, if. folketroen samlingssted for hekse. - *Bloksbjærg* : i folketradition (og derfra i Goethes *Faust*, 1. del, scenen »Walpurgisnacht«) det sted i Harzen, hvor heksene forsamles valborgsaften, natten ml. 30. april og 1. maj; sml. J.M. Thiele: *Danmarks Folkesagn*, III 742 (1860), nr. 724. - *gustne (...)* *Spiller* : Djævelen, vel særlig i

skikkelse af Mephistopheles i Goethes *Faust*. - *mit Fangenskab* : ligeledes et træk, der genkalder Goethes *Faust* , hvor Gretchen kommer i fængsel. - *Da ville* : se Efterskrift s.682f.

559

formelig kunne : se Efterskrift s.682f.

560

elsker (...) tusind Gange mere : jf. måske Shakespeares *Hamlet* (ca. 1601), 5.akt, sc.1, v.263.

561

Fürwahr (...) genoss : citat af Faustreplik i scenen »Walpurgisnacht« (v.4195 og 4197-98) i Goethes *Faust* , 1. del: »Sandelig, sådanne øjne har kun en død (...) Det er den favn, som Gretchen bød mig, / det er det dejlige legeme, som gav mig glæde.« (Rosenhoffs overs.).

2.III.7

565

Sverig-Norge : var 1814-1905 to stater samlet under den svenske konge.

566

De lever (...) Uskyldighedstilstanden : se n.t.s.164.

2.III.8

567

bæstisk : dyrisk. - *epheu-krante* : den græsk vingud og hans følge har efeu (vedbend) blandt sine kendetegn.

568

Stammefader : stamfar, dvs. Adam. - *Genier* : (med hårdt g og tryk på første stavelse) af genius: romersk mandlig skytsånd.

569

Afrodites Bælte : den græske gudinde for kærlighed og skønhed bar et bælte, der i sig selv besad disse egenskaber. - *Thyrusstav* : et Dionysisk kendemærke, stav med efeu eller vinløv omkring.

2.III.9

570

Gudernes Tungemaal : poesien, if. Platons dialog *Ion* (300-t. f.Kr.). - *Dagbladsfeuilleton* : enten fortsættelsesroman eller med den ældre betydning af føljeton: aviskronik. - *Segment* : afsnit.

571

Drift : hjord, kreaturflok. - *Anatomi- og Kriminalromanen* : ordet anatomi signalerer formodentlig i denne forbindelse det analytiske, optrevlende, måske også den detaljerede beskrivelse af bl.a. kropslige forhold. G. Brandes refererer i et essay om Flaubert, at man ud fra ældre poetiske idealer fandt, at franskmandens roman *Madame Bovary* »lignede mere Kirurgi, Anatomi« (*Mennesker og Værker*, 1883, s.419).

743

2.III.10

572

Skrab-Kassen : brokkassen, affaldsspanen. - *snavs* : sløj. - *genegen* : tilbøjelig. - *ug* : forkortelse for »udmærket godt«, højeste karakter på den daværende skala. - *Pretiosa* : (af lat.) kostbarheder, smykker.

573

Blækhorn(et) : blækhus.

574

Kanon-Kvinde : kvindelig aktivist i Højres forsvarsagitation; i 1884 havde en kvindekommité indsamlet penge til nogle fæstningskanoner, som overdroges til Chr. IX.

575

Præsterne (...) Hænder : se n.t.s.524. - *Pyæmi(en)* : infektion, metastase.
- *Indsegl* : autorisationsmærke. - *Lapidarstil (en)* : stenstil, kort og fyndig, som til indskrifter på mindesmærker o.lign.; her vel blot: stiv, gammeldags udtryksmåde.

576

den store Revolution (s) : den franske revolution 1789 ff. var skildret af en række forfattere og historikere i 1800-t. - *da de unge (...) Friheden* : den unge revolutionære republik folkehære forsvarede med held Frankrig mod udenlandske styrkers angreb i 1790erne.

2.III.11

577

Vale et Fave : (lat.) farvel og vær mig/os gunstig. - *De nye Valg* : der var folketingsvalg i jan. 1887 og i jan. 1890. - *les quatrefins de l'homme* : (fr.) menneskets fire former for endeligt. Talemåden/citatet ikke identificeret. - *intransigente* : radikale, »fundamentalistiske«. - *Evropæere og Danske* : henholdsvis den radikale, til dels fritænkeriske, og den grundtvigianske fløj af Venstre, - *forhandlende og uforsonlige* : Venstre var delt i en fløj, der søgte forlig med Estrups Højre-regime, og en anden, der afviste at gå på kompromis. - *Bænkevælling* : rodsammen.
- *Gendarmerne* : se n.t.s.400.

578

Trepægleflaske : 1 pægl = 1/4 liter.

579

ikke vide (...) gøre : Jesusord under korsfæstelsen (med nutids flertalsformer, jf. Efterskrift s.682f), Luk.,

2.III.12

580

Dunstkredsen : atmosfæren. - *Voldkvarteret* : et af de nye kvarterer, der skød op uden for de sløjfede volde i den sidste tredjedel af 1800-t. på begge sider af Søerne; her synes det at være i nærheden af den nuv. Rådhusplads. - *Kuglen paa Nikolajtaarn* : en kugle på det høje tårn fungerede 1868-1909 som tidssignal.
744

581

Garibaldi : den ital. revolutionsfører Giuseppe Garibaldi (1807-82). - *Frihedsstøtten* : på nuv. Vesterbrogade rejst 1792-97 til minde om stavnsbåndets løsning, en af de store reformer i landbruget og personrettighederne sidst i 1700-t.

582

Traktater : religiøse oplysnings- og propagandaskrifter.

583

Skambud : groft underbud. - *clairvoyante Tilstand* : hvori man - evt. som et medium - skuer det ikke-forhåndenværende, fjerne el. fremtidige.

584

Romeos (...) my name : i II akt, se.2 (v.165), i Shakespeares tragedie *Romeo and Juliet* (ca. 1595, tr. 1597), siger Romeo de citerede ord, da Julie ved afskeden har udtalt hans, sin elskedes navn. - *Toldere og Syndere* : Matt., kap.9, v.10-14, og Luk., kap.18, v.9-14.

586

Volte(n) : drejning. - *Kepi* : militærkasket el. felthue. - *Sluffe* : bor; slæde.

587

Til Arbejde (...) Død : citat fra U.P. Overby og Chr. J. Rasmussen: »Socialisternes March« (1872).

588

Genferkors : Røde Kors-mærke.

589

Kanon-Kvinde : se n.t.s.574.

591

forfølge vort Sprog : som i det fra 1864 tysk-annexerede Sønderjylland. - *Zweckessen* : (af ty.) bespisning til gunst for et politisk el. tilsvarende formål. - *ville synge* : jf. Efterskrift s.682f.

593

sid (e) : lavtliggende.